

LIJST VAN VRAGEN

De vaste commissie voor Financiën heeft een aantal vragen voorgelegd aan de Minister van Financiën over de Macro Economische Verkenning (MEV) 2018 (Bijlage bij Kamerstuk 34 775, nr. 2).

De fungerend voorzitter van de commissie,
Anne Mulder

De waarnemend griffier van de commissie,
Tielens-Tripels

Nr.	Vraag
1.	Klopt het dat het regeerakkoord Rutte I volgens het CPB een negatief effect op de werkgelegenheid had van 0,4% per jaar? Hoeveel banen betrof dit?
2.	Klopt het dat het begrotingsakkoord 2013 van Rutte I volgens het CPB een negatief effect op de werkgelegenheid had van 0,2% per jaar? Hoeveel banen betrof dit?
3.	Klopt het dat het regeerakkoord Rutte II volgens het CPB een negatief effect op de werkgelegenheid had van 0,3% per jaar? Hoeveel banen betrof dit?
4.	Klopt het dat het zes-miljardpakket volgens het CPB een negatief effect op de werkgelegenheid had van 0,25% per jaar? Hoeveel banen betrof dit?
5.	Klopt het dat het 5-miljardpakket aan lastenverlichting volgens het CPB een positief effect op de werkgelegenheid had van 0,1 tot 0,2% per jaar? Hoeveel banen betrof dit?
6.	Kunt u aangeven wat het gecumuleerde effect van het regeerakkoord Rutte I, het begrotingsakkoord 2013, het regeerakkoord Rutte II, het 6-mrd pakket 2014 en het 5-mrd pakket lastenverlichting 2016 is geweest op de werkgelegenheid, zowel procentueel als absoluut?
7.	Kunt u aangeven wat de invloed van de bezuinigingen sinds Rutte I is geweest op het huidige resultaat?
8.	Wat zijn de concrete gevolgen van het verhogen van het eigen risico afgelopen jaren voor de groei van de economie?
9.	Was het resultaat ten aanzien van bbp-groei, werkgelegenheid beter of slechter geweest zonder deze bezuinigingen sinds Rutte I?
10.	Van welke variabelen is het houdbaarheidssaldo allemaal afhankelijk?
11.	Kunt u per variabele, die wordt gebruikt bij het bepalen van het houdbaarheidssaldo, aangeven wat de stand van zaken is?
12.	Kunt u de mate van onzekerheid, in het model dat het houdbaarheidssaldo berekent, weergeven over de gehele periode van veertig jaar?
13.	Welk effect heeft een investering van 500 miljoen Euro in onderwijs op het houdbaarheidssaldo?
14.	Welk effect heeft het verlagen van de gaswinning in Groningen met een miljard Euro op het houdbaarheidssaldo?
15.	Welk effect heeft een verhoging van de VPB van 25% naar 30% op het houdbaarheidssaldo?
16.	Kunt u de drukverdeling van de collectieve lasten weergeven per inkomensgroep (10%-groepen)?
17.	Hoe wordt de drukverdeling van de collectieve lasten beïnvloed bij invoering van een vlaktaks?
18.	Wat is, ceteris paribus, het effect van 1%-punt hogere economische groei op het begrotingstekort, de werkloosheid en de werkgelegenheid?
19.	Wat is, ceteris paribus, het effect van 1%-punt hogere relevante wereldhandel op de economische groei?
20.	Wat is, ceteris paribus, het effect van een tien euro hogere olieprijs op de economische groei? Is dit effect grofweg lineair voor een hogere olieprijs? Wat is het effect van een tien euro hogere olieprijs op de inflatie?
21.	Is, analoog aan de berekening van vorig jaar in de MEV, uit te splitsen wat het effect van de voorgenomen Brexit is op de economische groei?
22.	Welke rol speelt de stijgende inflatie op de gematigde koopkrachtontwikkeling? Is dit te kwantificeren?

- Nr. Vraag**
23. Hoelang duurde de hoogconjunctuur gemiddeld gedurende de laatste paar conjunctuurcycli in Nederland?
  24. Is er een inschatting te maken over de gemiddelde dynamische koopkrachtstijging in 2017? Is er een raming te maken over 2018 en zijn er realisatiecijfers van de dynamische koopkracht in de afgelopen vijf jaar?
  25. Wat was de hoogte van het houdbaarheidssaldo bij aanvang van het kabinet Rutte III? Wat is het huidige houdbaarheidssaldo?
  26. Kunt u een overzicht geven van de hoogtes van het houdbaarheidssaldo bij aantreden van alle kabinetten sinds 2000?
  27. Kunt u in een overzicht de ontwikkeling weergeven van de stijging van CAO-lonen en de inflatie van 2007 tot heden?
  28. In de MEV wordt gesproken over forse tekortreducerende overheidsmaatregelen, die achter de rug zijn, als reden dat de groei hard doorzet. Kunt u aangeven welke overheidsmaatregelen dit zijn?
  29. Kunt u een overzicht verstrekken van de tekortreducerende maatregelen die sinds 2012 zijn genomen met het grootste budgettaire belang?
  30. Kunt u een overzicht verstrekken van de fiscale maatregelen met het grootste budgettaire belang die sinds 2012 genomen zijn, inclusief het budgettaire belang?
  31. Kunt u een overzicht verstrekken van de bezuinigingen op de overheidsuitgaven met het grootste budgettaire belang die sinds 2012 zijn uitgevoerd?
  32. In de MEV wordt gesproken over een aantrekkende woningmarkt als onderdeel van een positieve binnenlandse dynamiek. Kunt u aangeven welk aspect van de aantrekkende woningmarkt zo positief is?
  33. Wat is de verwachte ontwikkeling van het bbp in absolute getallen t/m 2018?
  34. Waaruit bestaat het verschil tussen de bruto collectieve uitgaven (43,0%) en de collectieve lasten (38,9%)?
  35. Kunt u verklaren waarom de arbeidsinkomensquote historisch laag is?
  36. Kunt u verklaren waarom de koopkracht slechts in beperkte mate verbetert, ondanks de geraamde economische groei?
  37. Kunt u verklaren waarom de reëel besteedbare huishoudinkomens sinds 2001 niet zijn gestegen?
  38. «De Nederlandse economie zit op het opgaande gedeelte van de conjunctuurgolf, maar bevindt zich nog niet in een hoogconjunctuur.» Wat is de reden dat er nog geen sprake zal zijn van een hoogconjunctuur?
  39. Betekent het permanente inkomensverlies dat er sprake is geweest van hysteresis?
  40. De arbeidsinkomensquote is historisch gezien laag. Kunt u dit onderbouwen met historische gegevens? Hoe doet Nederland het relatief vergeleken met andere landen in de wereld? Wat zijn de belangrijkste oorzaken van de historisch lage arbeidsinkomensquote?
  41. Is het mogelijk een inschatting te maken van de verwachte hogere tarieven voor zzp'ers? Hoe verhoudt deze stijging zich tot de loonstijging van werknemers?
  42. Kan onderbouwd worden waarom het CPB van mening is dat «de arbeidsinkomensquote historisch gezien laag is»? Kan gesteld worden dat de AIQ gedaald is van ca. 78% in 1995 naar 72,5% in 2015?

- Nr. Vraag**
43. Bestaat er een optimale AIQ in termen van voldoende winstgevendheid enerzijds en voldoende koopkrachtontwikkeling en voorkomen van vraaguitval anderzijds? Hoe hoog bedraagt de optimale AIQ?
44. Wat is het effect van, ceteris paribus, 1% hogere lonen zowel in de publieke sector als algemeen op de overheidsuitgaven?
45. Wat is het effect van 1% hogere lonen op de arbeidsinkomensquote?
46. Het gedeelte van de bevolking dat uiteindelijk tot de laagopgeleiden gaat behoren, is volgens de statistieken slechter af, of het nu om geluk, gezondheid of inkomen gaat. Kunt u aangeven in hoeverre deze groep er op achteruit is gegaan gedurende de afgelopen kabinetsperiode? Welke beleidsmaatregelen van het kabinet hebben er voor gezorgd dat deze groep nu slecht(er) af is als het gaat om geluk, gezondheid of inkomen? Is de omvang van deze groep toegenomen? Hoe scoort Nederland internationaal als het gaat om het geluk, de gezondheid of het inkomen van laagopgeleiden?
47. Kunt u een overzicht geven van het percentage dat het onderwijs verlaat zonder startkwalificatie in de periode 2007 t/m 2017 alsmede voor het percentage laaggeletterden?
48. Kunt u een analyse geven van de beschouwing «onbenut potentieel» bij de MEV 2018, gelet op de internationaal vergeleken sterke daling van de slechtst presterende leerlingen tussen hun negende en vijftiende levensjaar?
49. Is de definitie van «laagopgeleid» voor elk EU-lidstaat hetzelfde en geunificeerd door Eurostat of kent elke EU-lidstaat zijn eigen definitie? Indien het laatste het geval is, zijn de cijfers dan wel vergelijkbaar?
50. De minst presterende Nederlanders behoren op negen-jarige leeftijd nog tot de besten in de wereld, terwijl zij op vijftien-jarige leeftijd opeens op de tiende plek staan van de 25 OESO-landen. Hoe komt het dat deze discrepantie is gegroeid ten opzichte van tien jaar geleden? Wat moet er gebeuren om deze ontwikkeling tegen te gaan en hoeveel geld zal daarvoor nodig zijn? Hoe komt het dat de best presterende 9-jarigen relatief zo laag scoren ten opzichte van andere OESO-landen?
51. Kan nader onderbouwd worden waarom het CPB vindt dat «de arbeidsinkomensquote historisch gezien laag is»? Kan gesteld worden dat de AIQ gedaald is van ca. 78% in 1995 naar 72,5% in 2015 (blz. 46 MEV)?
52. Bestaat er een optimale AIQ in termen van voldoende winstgevendheid enerzijds en voldoende koopkrachtontwikkeling en voorkomen van vraaguitval anderzijds? Hoe hoog bedraagt de optimale AIQ?
53. Kan op basis van de tabel op blz. 61 (MEV) de conclusie getrokken worden dat op basis van 3 van de 4 criteria de inkomensongelijkheid en armoede sinds 2010 substantieel zijn toegenomen? Klopt het dat de Gini coëfficiënt hier de uitzondering is, en de andere indicatoren iets anders aangeven?
54. Wat is de arbeidsmarktpositie van de 1,4 miljoen zwakbegaafde mensen?
55. Welk effect heeft de lage rente op de oververhitte huizenmarkt in Nederland? Vergroot dit het risico op een huizenbubbel?
56. Kunt u uitleggen wat het verband is tussen de rente en de kwantitatieve verruiming?
57. Waarom heeft u geen opvatting over het ruime monetaire beleid van ECB, terwijl dit zo cruciaal is voor onze economie?

- Nr. Vraag**
58. Welke sectoren in Nederland zullen het meest getroffen worden door de lagere economische groei in het Verenigd Koninkrijk?
59. Hoeveel heeft de ECB tot nu toe opgekocht met QE? Hoeveel hiervan komt voor herstructurering in aanmerking?
60. Hoeveel is er tot nu toe met QE opgekocht door de eigen nationale bank en hoeveel door de ECB gemeenschappelijk?
61. Hoe vindt de schulderstructurering (SDRM) plaats (procedureel, volgorde van afstempelen)?
62. Hoeveel risico loopt de Nederlandse belastingbetaler als de Italiaanse schuld wordt geherstructureerd?
63. Waarom wordt in de grafieken het jaar 2016 al met onzekerheid omgeven, aangezien wij al halverwege het jaar 2017 zitten?
64. Waarom kent de voorspelling van het EMU saldo schijnbaar meer onzekerheid dan de andere indicatoren?
65. Welke factoren dragen bij aan de groei van consumptie? Wat verklaart het verschil tussen de mutatie in consumptie en in reëel beschikbaar inkomen?
66. Kunt u verklaren waarom de bancaire kredietverlening aan bedrijven nog steeds afneemt ondanks dat bedrijven aangeven meer te willen lenen? Kunt u verklaren welke belemmeringen bedrijven ondervinden om te lenen voor investeringen? Ziet u dit als een belemmerende factor voor de groei in productiecapaciteit?
67. Wat is de daling geweest van het onbenutte potentieel tussen de juniraming en de huidige raming? Wordt het onbenutte potentieel nog steeds als oorzaak gezien van de lage loongroei?
68. Komt de hele groep die tijdens de crisis ontmoedigd is geraakt, in de raming nu weer terug op de arbeidsmarkt? Licht de geraamde evenwichtswerkloosheid nu hoger dan voor de crisis?
69. Welke bedrijfstakken hebben de krapste arbeidsmarkt en welke de ruimste? Kan het aantal vacatures per werkloze voor deze sectoren gegeven worden?
70. Hoe hoog is het volledige onbenutte arbeidspotentieel in Nederland? Hoe heeft die statistiek zich ontwikkeld gedurende de laatste vijf jaar? Hoe doet Nederland het in dit opzicht vergeleken met andere landen?
71. Gelden de beschreven internationale trends ook allemaal voor Nederland?
72. Is het mogelijk een indicatie te geven van de ontwikkeling van de kosten die samenhangen met ontslag, re-integratieverplichtingen en administratieve lasten in dezelfde periode (sinds begin jaren 2000)?
73. Klopt het dat het totale onbenutte arbeidspotentieel zowel niet beschikbaar en/of niet zoekend naar werk ca. een miljoen mensen bedraagt (zie de Miljoenennota blz. 28)? Klopt het, dat er daarnaast nog 460.000 mensen in deeltijd werken, die eigenlijk wel meer zouden willen werken? Dus er is eigenlijk een hele grote groep van 1,5 miljoen mensen die nog in versterkte mate tot de arbeidsmarkt kan toetreden? Hoe verhoudt dit zich tot de stelling van het CPB, dat dat loonontwikkeling in zicht zou zijn? Deze groep van 1,5 miljoen mensen, in combinatie met de flexibilisering en globalisering, zorgt toch, zonder nader overheidsingrijpen, voor een voortdurende zwakke loonontwikkeling? Wat zouden de juridische en economische consequenties zijn van een looningreep van 3,5%, met een minimum van 1.000 euro, op basis van artikel 10 van de Wet op de Loonvorming?

- Nr. Vraag**
74. Klopt het dat er eigenlijk een hele grote groep van 1,5 miljoen mensen is, die nog in versterkte mate tot de arbeidsmarkt kan toetreden (zie de Miljoenennota blz. 28)? Indien dit het geval is, waarom zwakt de groei dan af van 3,3% in 2017 naar 2,5% in 2018? Wat kan er gedaan worden deze groep versneld toe te laten treden tot de arbeidsmarkt?
75. Klopt het dat twee terugkerende aanbevelingen van internationale instellingen ten aanzien van Nederland zijn om de binnenlandse vraag te stimuleren door een hogere loongroei te bevorderen of de overheidsbestedingen te verhogen, en om maatregelen te nemen teneinde de binnenlandse (overheids-)investeringen te verhogen?
Worden deze aanbevelingen gedaan in het belang van de Nederlandse economie, of van de Europese economie als geheel, met name ook ten behoeve van de Zuid-Europese landen?
76. Hoe komt het dat relatief veel laagopgeleiden zich melden op de arbeidsmarkt? Wat is de reden dat dit verschilt van de structurele situatie?
77. Is er sprake van vertekening van de weergegeven AIQ door de huidige lage rente? Kan de afbouw van het QE programma invloed hebben op de hoogte van de AIQ?
78. Kunt u toelichten waarom het CPB een andere raming heeft voor de EMU-schuld in 2017 en 2018 dan het kabinet in de Miljoenennota 2018? Kunt u dit verschil inzichtelijk maken in een tabel? Is het correct dat wij, zonder één van de Europese of nationale begrotingsregels te schenden, nog € 1,5 miljard extra uit zouden kunnen geven in 2018, bijvoorbeeld in de zorg?
79. Kunt u het verschil in de raming van de EMU-schuld tussen de Miljoenennota en de MEV toelichten? Welk deel wordt veroorzaakt door ramingsverschillen? Welk deel wordt veroorzaakt doordat het CPB posten anders waardeert? Om welke posten gaat het in dit geval?
80. Kunt u het tekort op het EMU-saldo van de lokale overheden verklaren?
81. Wat wordt bedoeld met een «marginaal groter koopkrachtpakket dan technisch»?
82. Waarop zijn de efficiency bedragen van 560 miljoen euro in 2027 gebaseerd, die behaald zouden kunnen worden in de verpleeghuiszorg? Klopt het dat de verpleeghuiszorg zeer arbeidsintensief is, en dit dan weer ten koste gaat van arbeidsplaatsen? Hoe verhoudt de veronderstelde efficiencywinst zich tot het Kwali-teitskader Zorg? Kan dit bij een dergelijk efficiencywinst onverkort worden toegepast?
83. In de MEV wordt gesproken over een lastenverzwaring voor gezinnen van 1,1 miljard euro door stijgende zorgpremies voor 2017. In 2018 is dat 0,1 miljard euro. De lastenverzwaring wordt gedempt door het gedeeltelijk wegvallen van de incidenteel hogere opbrengsten uit de maatregel pensioen in eigen beheer. Ook het koopkrachtpakket voor 2018 draagt bij aan een lastenverlichting. Kunt u uitleggen hoe dat werkt? Hoe verhouden deze posten zich tot elkaar?
84. Kunt u aangeven of met de verhoging van de opslag duurzame energie ter financiering van de SDE+ uitgaven wordt verwezen naar een verhoging die vanaf het regeerakkoord al in het basispakket zat – of dat er in het belastingplan een nieuwe verhoging zit?

- Nr. Vraag**
85. Is het correct dat in 2018 geldt: «hoe hoger het inkomensniveau, hoe hoger de mediane koopkrachtmutatie in procenten»? Is dit terug te zien in de Gini-coëfficiënt?
Gaat de (>500% wml) groep er zowel in statistische als niet-statistische koopkracht het meest op vooruit?
Klopt het dat de 10% van de huishoudens met het hoogste inkomen (>500% wml) er in koopkracht absoluut en relatief het meest op vooruitgaan in 2018? Hoe zit het met de top 5% van de huishoudens? En met de top 1%?
86. De mediane koopkrachtmutatie voor eenverdieners in het jaar 2018 wordt geschat op 0,6%. Op pagina 160 van de begroting Sociale Zaken en Werkgelegenheid (tabel 5.1.2) staat dat de modale eenverdiener er 0,1% op vooruitgaat. Hetzelfde geldt voor de 2x modaal verdienende eenverdiener. Hoe verhoudt zich dat tot de mediane koopkrachtmutatie en de puntenwolk?
87. Hoeveel Nederlanders gaan er volgend jaar in koopkracht op achteruit? Welke inkomensgroepen betreft het? Welke bron van inkomsten hebben zij?
88. Waarom worden personen die minder dan 63% WML(Wet Minimum Loon)verdienen niet meegenomen in de koopkrachtberekeningen?
89. Welke redenen hebt u om aan te nemen dat degenen die minder dan 63% WML verdienen niet lang dit lage inkomen zullen hebben? Is hier onderzoek naar gedaan?
90. Wat is de ontwikkeling van de groep <63% WML die niet wordt meegenomen in de koopkrachtberekeningen?
91. Kan het CPB aangeven hoe de koopkracht van verschillende groepen wordt beïnvloed door het schrappen van het lage btw-tarief?
92. Welke inkomensgroep wordt het zwaarst getroffen wanneer het lage btw-tarief verdwijnt danwel wordt verlaagd?
93. Kunt u de ontwikkeling van de koopkracht cumulatief voor de afgelopen kabinetsperiode weergeven?
94. Is de ongelijkheid in koopkracht in de afgelopen kabinetsperiode vergroot of verkleind?
95. Welke groep heeft de meeste koopkrachtstijging ervaren in de afgelopen kabinetsperiode, procentueel en absoluut?
96. Welke groep heeft de minste koopkrachtvooruitgang ervaren in de afgelopen kabinetsperiode?
97. Kunt u de koopkrachtontwikkeling voor gepensioneerden volgens het overzicht van de MEV, uitsplitsen naar de volgende inkomenscategorïeën: Alléén AOW, < AOW +5.000, < AOW + 10.000, < AOW + 20.000, < AOW + 30.000, < AOW + 40.000 en < AOW + 50.000?
98. Kunt u de koopkrachtontwikkeling volgens de tabel van de MEV ook weergeven op basis van gemiddelden in plaats van medianen?
99. Hoeveel kost het om de hoge ouderenkorting gelijkmatiger af te bouwen naar de lage ouderenkorting waarbij de marginale druk niet boven de 100% komt?
100. Wat is de ratio van 71 euro extra van het kindgebonden budget?
101. Kunt u de vermogensongelijkheid in Nederland in perspectief zetten?
102. Wat veroorzaakt de sterke stijging van het aandeel personen onder het «niet-veel-maar-toereikend»-criterium?
103. Ondanks dat de inkomensverdeling stabiel is, kunnen er sterke ontwikkelingen in armoede zijn. Kunt u dit toelichten?

Nr.	Vraag
104.	Kan op basis van de tabel de conclusie getrokken worden dat op basis van drie van de vier criteria de inkomensongelijkheid en armoede sinds 2010 substantieel zijn toegenomen? Klopt het dat de Gini coëfficiënt hier de uitzondering is, en de andere indicatoren iets anders aangeven?
105.	Wat is de verdeling van het gebruik van de zorg over verschillende huishoudens?
106.	Wat wordt bedoeld met een restrictieve begroting?
107.	In de MEV wordt aangegeven dat het afbouwpercentage in de zorgtoeslag wordt verhoogd, wat ongunstig is voor mensen die niet de maximale zorgtoeslag ontvangen. Daar staat tegenover dat de maximale zorgtoeslag wordt verhoogd. Is er een omslagpunt aan te geven ten behoeve van alleenstaanden en samenwonenden tot welk inkomen deze twee maatregelen gunstig uitpakken en vanaf welk inkomen het effect negatief wordt? Tot welk inkomen wordt in 2018 zorgtoeslag bij alleenstaanden en bij samenwonenden toegekend?
108.	Klopt het dat voor Wajongers met een arbeidsvermogen de Wajong-uitkering verlaagd wordt van 75% naar 70% van het bruto wml? Hoe en door wie wordt dit arbeidsvermogen beoordeeld?